

Hvad fatter gør, det er altid det rigtige

Et eventyr af H. C. Andersen

Nu skal jeg fortælle dig en historie, som jeg har hørt, da jeg var lille, og hver gang jeg siden har tænkt på den, synes jeg at den blev meget kønnere; for det går med historier ligesom med mange mennesker, de bliver kønnere og kønnere med alderen, og det er så fornøjeligt!

Du har jo været ude på landet? Du har set et rigtigt gammelt bondehus med stråtag; mos og urter vokser der af sig selv; en storkerede er der på rygningen, storken kan man ikke undvære, væggene er skæve, vinduerne lave, ja, der er kun et eneste, der kan lukkes op; bageovnen strutter frem ligesom en lille tyk mave, og hyldebusken hælder hen over gården, hvor der er en lille pyt vand med en and eller ællinger, lige under det knudrede piletræ. Ja, og så er der en lænkehund, der gør af alle og enhver.

Netop sådant et bondehus var der ude på landet, og i det boede et par folk, bondemand og bondekone. I hvor lidt de havde, kunne de dog undvære ét stykke, det var en hest, der gik og græssede på landevejsgrøften. Fader red på den til byen, naboerne lånte den, og han fik tjeneste for tjeneste, men det var nok mere tjensomt for dem at sælge hesten eller bytte den for et og andet, der endnu mere kunne være dem til gavn. Men hvad skulle det være. "Det vil du, fatter, bedst forstå!" sagde konen, "nu er der marked i købstaden, rid du derind, få penge for hesten eller gør et godt bytte; som du gør, er det altid det rigtige. Rid til markedet!"

Og så bandt hun hans halsklud, for det forstod hun dog bedre end han; hun bandt med dobbelt sløjfe, det så galant ud, og så pudsede hun hans hat med sin flade hånd, og hun kyssede ham på hans varme mund, og så red han af sted på hesten, som skulle sælges eller byttes bort. Jo, fatter forstod det. Solen brændte, der var ingen skyer oppe! Vejen støvede, der var så mange markedsfolk, til vogns og til hest og på deres egne ben. Det var en solhede, og der var ikke skygge skabt på vejen.

Der gik en og drev en ko, den var så nydelig, som en ko kan være. "Den giver vist dejlig mælk!" tænkte bondemanden, det kunne være et ganske godt bytte at få den. "Ved du hvad, du med koen!" sagde han, "skal vi to ikke tale lidt sammen! ser du, en hest, tror jeg nok, koster mere end en ko, men det er det samme! Jeg har mere gavn af koen; skal vi bytte?"

"Ja nok!" sagde manden med koen og så byttede de. Nu var det gjort, og så kunne bondemanden have vendt om, han havde jo udrettet, hvad han ville, men da han nu engang havde betænkt at ville komme til marked, så ville han komme til marked, bare for at se på det; og så gik han med sin ko. Han gik rask til, og koen gik rask til, og så kom de snart til at gå lige ved siden af en mand, der førte et får. Det var et godt får, godt i stand og godt med uld.

"Det gad jeg nok eje!" tænkte bonden. "Det ville ikke komme til at savne græsning på vor grøftekant, og til vinter kunne man tage det ind i stuen hos sig. I grunden var det rigtigere af os at holde får, end holde ko. Skal vi bytte?"

Ja, det ville da nok manden, som havde fåret, og så blev det bytte gjort, og bondemanden gik med sit får hen ad landevejen. Der ved stenten så han en mand med en stor gås under armen.

"Det er en svær én, du der har!" sagde bondemanden, "den har både fjer og fedt! den kunne tage sig godt ud i tøj ved vor vandpyt! den var noget for moder at samle skrællinger til! Hun har tit sagt, "bare vi havde en gås!" nu kan hun da få den? og hun skal få den! vil du bytte? Jeg giver dig fåret for gåsen og tak til!"

Ja, det ville da den anden nok, og så byttede de; bondemanden fik gåsen. Nær ved byen var han, trængslen på vejen tog til, der var en myldren af folk og fæ; de gik på vej og på grøft lige op i bommandens kartofler, hvor hans høne stod tøjret for ikke i forskrækkelse at forville sig og blive borte. Det var en stumprumpet høne, der blinkede med det ene øje, så godt ud.

"Kluk, kluk!" sagde den; hvad den tænkte derved, kan jeg ikke sige, men bondemanden tænkte, da han så hende: Hun er den skønneste høne, jeg endnu har set, hun er kønnere end præstens liggehøne, den gad jeg nok eje! en høne finder altid et korn, den kan næsten sørge for sig selv! jeg tror, at det er et godt bytte, om jeg fik den for gåsen! "skal vi bytte?" spurgte han. "Bytte!" sagde den anden, "ja det var jo ikke så galt!" og så byttede de.

Bommanden fik gåsen, bondemanden fik hønen.

Det var en hel del, han havde udrettet på den rejse til byen; og varmt var det, og træt var han. En dram og en bid brød trængte han til; nu var han ved kroen, der ville han ind; men krokaren ville ud, ham mødte han lige i døren med en pose svingende fuld af noget.

"Hvad har du der?" spurgte bondemanden.

"Rådne æbler!" svarede karlen, "en hel sækfuld til svinene!"

"Det er da en farlig mængde! det syn undte jeg mor. Vi havde i fjor kun et eneste æble på det gamle træ ved tørvehuset! det æble skulle gemmes, og det stod på dragkisten til det sprak. Det er altid en velstand! Sagde vor mor, her kunne hun få velstand at se! ja, jeg kunne unde hende det!"

"Ja, hvad giver I?" spurgte karlen.

"Giver? Jeg giver min høne i bytte," og så gav han hønen i bytte, fik æblerne og gik ind i krostuen, lige hen til skænken, sin sæk med æblerne stillede han op mod kakkelovnen, og der var lagt i, det betænkte han ikke. Mange fremmede var her i stuen, hestehandlere, studehandlere og to englændere, og de er så rige, at deres lommer revner af guldpenge; væddemål gør de, nu skal du høre!

"Susss! susss!" hvad var det for en lyd ved kakkelovnen? Æblerne begyndte at stege. "Hvad er det?" Ja, det fik de da snart at vide! Hele historien om hesten, der var byttet bort for koen og lige ned til de rådne æbler.

"Nå! du får knubs af mutter, når du kommer hjem!" sagde englænderne, "der vil ligge et hus!" "Jeg får kys og ikke knubs!" sagde bondemanden, "vor mor vil sige: Hvad fatter gør, er det rigtige!"

"Skal vi vædde!" sagde de, "guldmønt i pundervis! hundrede pund er et skippund!"

"Det er nok at give skæppen fuld!" sagde bondemanden, "jeg kan kun stille skæppen fuld med æbler og mig selv og mutter med, men det er da mere end strygmål, det er topmål!"

"Top! top!" sagde de, og så var væddemålet gjort.

Kromandens vogn kom frem, englænderne kom op, bondemanden kom op, de rådne æbler kom op, og så kom de til bondens hus.

"God aften, mor!"

"Tak, far!"

"Nu har jeg gjort bytte!"

"Ja, du forstår det!" sagde konen, tog ham om livet og glemte både pose og de fremmede.

"Jeg har byttet hesten bort for en ko!"

"Gud ske lov for mælken!" sagde konen, "nu kan vi få mælkemad, smør og ost på bordet. Det var et dejligt bytte!"

"Ja, men koen byttede jeg igen bort for et får!"

"Det er bestemt også bedre!" sagde konen, "du er altid betænksom; til et får har vi just fuldt op af græsning.

Nu kan vi få fåremælk og fåreost og uldne strømper, ja, ulden nattøje! den giver koen ikke! hun taber hårene! Du er en inderlig betænksom mand!"

"Men fåret har jeg byttet bort for en gås!"

"Skal vi virkelig have mortensgås i år, lille fatter! Du tænker altid på at fornøje mig! det er en yndig tanke af dig! Gåsen kan stå i tøj og blive endnu mere fed til mortensdag!"

"Men gåsen har jeg byttet bort for en høne!" sagde manden.

"Høne! det var et godt bytte," sagde konen, "Hønen lægger æg, den ruger ud, vi får kyllinger, vi får hønsegård! det har jeg just så inderligt ønsket mig!"

"Ja, men hønen byttede jeg bort for en pose rådne æbler!"

"Nu må jeg kysse dig!" sagde konen, "tak, min egen mand! Nu skal jeg fortælle dig noget. Da du var af sted, tænkte jeg på at lave et rigtigt godt måltid til dig:

Æggekage med purløg. Æggene havde jeg, løgene manglede mig. Så gik jeg over til skoleholderens, der har de purløg, ved jeg, men konen er gerrig, det søde asen! jeg bad om at låne?! låne? sagde hun. Ingenting gror i vor have, ikke engang et råddent æble! ikke det kan jeg låne hende! nu kan jeg låne hende ti, ja, en hel pose fuld! det er grin, far!" og så kyssede hun ham lige midt på munden.

"Det kan jeg lide!" sagde englænderne. "Altid ned ad bakke og altid lige glad! det er nok pengene værd!" og så betalte de et skippund guldpenge til bondemanden, som fik kys og ikke knubs.

Jo, det lønner sig altid, at konen indser og forklarer at fatter er den klogeste, og hvad han gør, er det rigtige.

Se, det er nu en historie! den har jeg hørt som lille, og nu har du også hørt den og ved, at hvad fatter gør, det er altid det rigtige.